

jelentékenyebb a királyné. Várad Aranka játszotta diszkréten és melegen. Általában valamennyi szereplő elsőrangú munkát végzett az egy Mihályfi Béla kivételével, aki a régi idők arisztokratáját sehogysen tudta a kellő finomsággal ábrázolni.

*

Az utóbbi hetekben egy rendkívül szokatlan színházi eseményben is volt részünk: egy Shakespeare-premiéren! A nagy drámaírónak a Nemzeti Színházban eleddig nem játszott darabját, a *Szeget szeggel*-t láttuk színpadon. (A színlap úgy hirdette, hogy magyar színen még sohasem játszották. Igaz, hogy Bayer József összeállítására is ezt mondja, mindamellett van némi valószínűsége, hogy a múlt század utolsó negyedében Kassán színrekerült.)

E darab nem tartozik Shakespeare legértékesebb alkotásai közé: különösen kibonyolítása túlságosan mestertelkelt és erőltetett ahhoz, hogy tartós hatása lehessen; első felében azonban egy-két olyan erővel és igazsággal megírt jelenet van, hogy színrehozatala mindenesetre indokolt.

A darab, mielőtt színrekerült, nagyon helyesen, némi átdolgozáson ment keresztül: a mai közönség már nem bírná el azokat a leplezetlen nyereségeket, amelyekkel némely jelenet tele van.

A színrealkalmazásban a rendezés ismét visszatért ahhoz a módszerhez, amelyeket épen Hevesi Sándor helytelenített *Az igazi Shakespeare* c. könyvében. A jeleneteket összevonogatták, az eredeti sorrendet felforgatták. Azt sem értjük, hogy a darab magyar vonatkozásait miért kellett elhagyni.

A színészek közül legkitünőbb volt Angelo szerepében Palágyi. Vergődésében nagy lelki mélységéig hatolt le. Izabella szerepét azonban Tasnádi Ilona félrejátsszotta. Túlságosan lágy és lírai volt, pedig ez a nő merev és puritán keménységű. Már az első szó, amit mond, jellemző rá: panaszkozik, hogy abban az apácarendben, amelybe belépni szándékozik, túlságosan sok a szabadság. Amikor meg először kér kegyelmet fivére számára, Angelo első elutasító szavára abba akarja hagyni a kérést s csak egy harmadik személy biztatására folytatja. Ilyen merev lelket nem lehet olyan sírósnak és olvadónak ábrázolni, mint ahogy Tasnádi tette.

A díszletek és ruhák Kürthy György

tervei szerint készültek és igen artistikusak.

Galamb Sándor.

II.

Fodor László színműve, *A diszelőadás*, mellyel a Vígyszínházban mutatkozott be, valóságos iskolapéldája a túlbuzgó sokatmarkolásnak. Tipikus «minden hájjal megkent» darab ez, ami annál feltünőbb, mert az író itt erősen lírai s szemelláthatóan subjektív drámai tárgyat kívánt megragadni és nagy nyomatékkal kifejezni. De írásközben úrrá, sőt zsarnokká lett rajta a rutinier, ki a darabba «beledolgoz» mindent, mit akár a maga szerzői gyakorlatában, akár a másokéban «jó tipp»-nek tapasztalt. Shaw a *Man and Superman*-ben új életre kelti Don Juan, Donna Anna és Ottavio trióját; ezt teszi Fodor is. Molnár Ferenc ördöge az érzéki szerelem tudatalatti világának tudatosítója és szöcsöve; az a Fodor ördöge is. Faust és Valentin párharcába Mephistopheles spádéja avatkozik bele; Fodor sátánjais kardot csempész a Don Juannal szembe szálló költő markába. Hofmanns-thal *Jedermann*-ját a Halál hívó szózatának hallatán magára hagyják cimborái; Fodor megtérő Don Juanja is gyötrő elhagyottságban vergődik a pokolból érkezett éjjeli ultimátum után. Rostand a *Regényesekben* Romeo és Julia erkély-jelenetét parodizálja; Fodornál Leporello s a komorna ugyanezt teszik. Molnár Ferenc *Kastély*-ában csukott ajtón át hallunk egy épületes szerelmi kettőt; Fodor harmadik fejezésében a költő s az énekesnő első közös hajnalát élvezhetjük ily Rabitzmódszerrel.

Lehet-e a motívumok ily kavargásába művészi rendet teremteni? Aligha. Fodornak legalább nem sikerült. Jelenetekben, sőt trükkökben elgondolt műnek egésze sem hathat egésznek, mindenesetre híján lesz a jóhiszeműségnek, enélkül pedig hiába beszélnek a színpadon életről és halálról, égi és földi szerelemről, ördögről és pokolról.

A Vígyszínház előadása lelkes és odaadó munka, sőt néha túlon túl is az; a darab hűhős jellegéből valami átment az előadásba is. Somlay beszédművészete ragyogóan érvényesül az ördög tirádjában. Gombaszögi Frida inkább megjelenésével és szép mozdulataival áll a cselekmény középpontjában. Farkas Endre, a színház új tagja, fiatalos, benső hévvel tud szerelmet vallani, de a kijózanodást inkább csak

ügy — megcsinálja, rendezői utasítás szerint. A groteszk nemből a Vígszínháznak kitűnő epizodistái vannak: Gárdonyi, Makláry, Mály.

*

A Magyar Színház legutóbbi bemutatója, Barde és Yvain *Csókról-csókra* című operettje, nyílt megvallása az évad művészi csődjének. A közönség nem igen nézett a színház felé, erre a színház tett egy radikális lépést a közönség s annak is legalantibb rétege felé: szezon derekán átvedlett zenés és «mutatványos» helyiséggé. A drámai színésznő most indián-jelmezben félvad táncot jár; a drámai hős jazz-zenekar mellett melankólikus angol dalt parlandózik; a bonviván operettenoristái önérettel feszít legújabb szabású tavaszi öltözékében, a színlapon sem mulasztván el nyugtázní, hogy azt Schwarcz Jakab és Fiai készítették; szünetek alatt a foyér-ban a Papagáj-kabaré muzsikusi memorizálják a m. t. közönséggel az előző felvonásban hallott «sláger»-eket, miknek szövegét utóbb a hirdetővászonra is rávetítik, szíves éneklés céljából, — és így tovább... S mindehhez meghívatnak a lapok drámai kritikusi, hiszen elvégre is a Magyar Színházban vagyunk, hol jobb időkben Shakespearét, Ibsent, Herczeg Ferencet játszottak, jazz-kíséret és Schwarcz Jakabék reklámja nélkül.

Legyünk igazságosak. Ismerjük el, hogy az előadás eleven és mulatságos, a zene ötletes és fülberagadó, Titkos Ilona csupa temperamentum és színeszi eredetiség, Csortos a magáéból kölcsönöz lelket egy merőben üres figurának. Ez az elismerés ép eléggé súlyos vád e hanyatló színház ellen, hol jeles, értékes tehetségek kallódnak és őrlődnek a spekuláció karmaiban.

Legyünk igazságosak. Írjuk meg azt is, hogy efféle súlytalan színpadi termékek Heltai Jenő kápráztató rutinena tud lefordítani és ötletekkel megspékelni, de írjuk meg végre egyszer azt is, hogy róla sem kell okvetlenül minden alkalommal gondolkodás nélkül íérni a stereotíp jelzőket: franciásan szellemes, hamisítatlan párizsi, stb. Most sem ad épen valami elviselhetetlenül szellemes dalszöveget pl. a nemes, választékos játékmodorú Berky Lili ajkára.

Mert ez a hölgy csak egy tehén,
De ezt titokban tartom én...

vagy:

Mert ez az úr egy vén szamar,
Megért a páviánra már... (?)

Igaz, hogy ez utóbbi idézetnek magyarául egy szemernyi értelme sincs, de ez a negatívum talán csak nem teszi franciává, párizsivá? Heltai aligha effélékéért kapta meg a francia becsületrend piros szalagját. *Rédey Tivadar.*

Művészeti szemle.

Csoportkiállítások.

Az elmúlt hetekben az Ernst-Múzeum két csoportkiállítása foglalkoztatta leginkább a művészetszerető közönséget. Egy nagyobb gyűjtemény keretében előbb *Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly, Feiks Jenő, Kelemen Emil és Ziffer Sándor* új munkáit mutatta be a Múzeum.

Aba-Novák Vilmos és Patkó Károly művészete igen közeli rokonságban áll. Mindaketten azon az ösvényen járnak, amelyre minálunk Szőnyi István lépett először és tett nagyon figyelemreméltó lépéseket. Körülötte egy kis összetartozó csoport alakult ki, amelynek minden tagja észrevehetően arra törekszik, hogy a fényproblémák kifejezése mellett erősen hangsúlyozza a súlyos, szinte fogható formákat. Valamennyien örömeiket lelik a csillogó színekben, de ennél is sokkal jobban érdekli őket a plasztikai hatás.

Aba-Novák Vilmos egyik legérdekesebb tagja ennek a csoportnak. Útja már meglehetősen különvált a többiekétől, ő a legegényibb és legmerészebb. Izzó színeket áraszt vásznaira, amelyek szinte felforró erővel, égő felületeken lökik ki a formát. Ezen a kiállításon nagyon sok érdekes munkával találkoztunk, csak az a kár, hogy máris a modorosság veszélye fenyegeti és sokszor túlzásokba téved. Ezt a festői felfogást fejleszteni szinte bajos, itt inkább csak a mérséklés, a leiggadás hozhatna komolyabb értékeket. Különösen két képe keltett feltűnést: a «Favágók» és a «Favágók hajnala». Mindakettőn a különös, rejtelmes világítás, a szinte izgalmas egyszerűség hatott vonzólag. Vízfestményein a csillogó színek, finomabban ömlöttek el.

Patkó Károly rokonhatású festészete lágyabb, szelídebbre hangolt. Ő is a formát hangsúlyozza és nagy gondot fordít a komponálásra. Azonban ezeken a vásznanon is fenyegetőleg jeient-